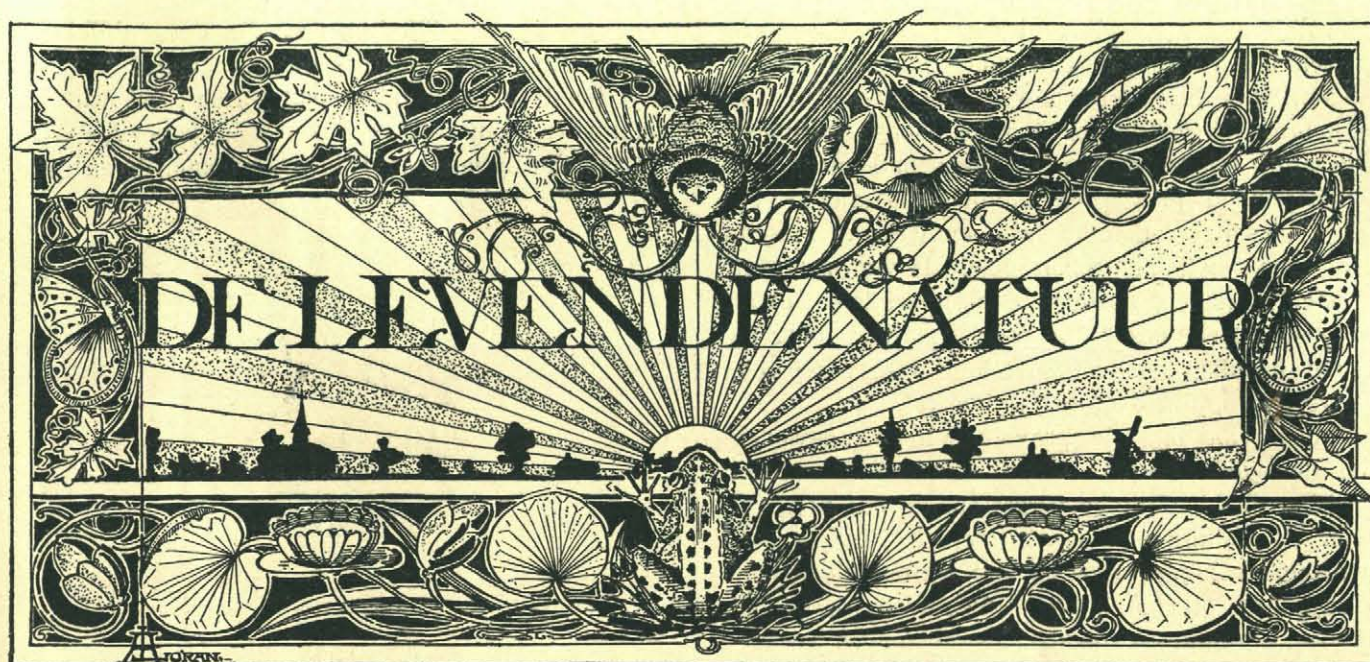

REDACTIE

E. HEIMANS, Amsterdam en JAC. P. THIJSSE, Bloemendaal.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, TE BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

MIERENPLAAG.

Erst hadden de boschmieren in den tuin gezeten. Van verre kon je den heuvel al zien, dien ze hadden opgeworpen van dennenaalden en kleine takjes. Het nest zat in den eikenwal, die vroeger de grensscheiding van den tuin had uitgemaakt, toen daar nog een landweggetje langs liep. Dat was later bij den tuin getrokken, zoodat ons erf onmiddellijk aan dat van onzen buurman grensde. De mierenkolonie had er wél bij gevaren. Geen koopman in vogelvoeder, die ze nu kon bereiken. En ieder jaar werd de mienterp groter, tot de tuinman er op een goeden dag den brand in stak.

Toen waren ze verhuisd en hadden zich genesteld onder den vloer van het hutje, dat boven op den heuvel staat, die den tuin afsluit. We zaten daar niet dikwijls, zoodat ze in een paar jaren van ongestoorde rust zich konden herstellen van de geleden verliezen. Maar allengs begon de vloer van de hut op angstwekkende wijze door te buigen als je er op liep. Het werd bepaald levensgevaarlijk om de hut te betreden. De timmerman werd er bij gehaald, de vloer opengebrouwen en het nest uitgegraven. De balken vertoonden tal van mijngangen, opgevuld met larven en poppen. Geen wonder dat de vloer doorboog!

„Ons reis en trek“, zeiden de arme opgejaagde mieren met de Transvaalsche Boeren. En zij trokken naar den voet van den heuvel aan den wegzijde.

De helling lag op 't Zuiden. Een doornhaag ontrok de kolonie aan het oog van de voorbijgangers. De boomen in de onmiddellijke nabijheid van het nest boden voedsel in overvloed door de daarop levende insecten. Geen wonder dat het zielental toenam met schrikbare snelheid. Hun colonne-wegen strekten zich al verder en verder uit, en eindelijk werd het een levensvraag of de tuin zou toebehooren aan ons of aan de mieren.

Ongaarne ging ik er toe over, het nest weer te storen. Want ik houd van de mieren. Ik bewonder hun doorzettendheid, hun noeste vlijt, hun arbeidslust, hun altruïsme. Hun samenleving kon gelden als een model voor de menschenmaatschappij. Zie het zwoegen en sloven van al die kleine mierenlijfjes, het sjouwen en draven, het dringen en drijven, het snorren en snuffelen, alles voor één groot doel: het welzijn van het kroost.

Bij eenige oplettendheid behoefde je niet lang te twijfelen, waar het nest lag. De groote verkeerswegen, die al heel gemakkelijk te ontdekken waren, kwamen natuurlijk alle op dat middelpunt uit. Een daarvan liep langs den steil afgestoken rand van een grasband. Wat een druk verkeer! 't Leek wel de Kalverstraat; met dit verschil, dat je daar alleen ziet lanterfanteren, terwijl hier gewerkt werd. De proviandhaalders liepen af en aan. Een keur van gerechten werd naar de kolonie gedragen: half doode naaktlijvige rupsen en larven, verminkte kevers en vliegen, in allerlei soort en grootte. Zonderling dat

het volkje zoo tegen elkaar indrong. Terwijl ze toch de heele breedte van het tuinpad tot hun beschikking hadden, was hun colonne-weg niet meer dan een duim breed en gedroegen zij zich alsof ze daarnaast geen stap konden zetten. Telkens hadden er dan ook botsingen plaats, en stonden de mieren een poosje tegenover elkander heen en weer te deinen, juist zooals wij menschen doen als we op straat bij ongeluk naar denzelfden kant uitwijken. Tot er één, een kloek besluit nemend, pardoos over de andere heenliep en overhaast haar weg vervolgde, als was zij spijtig over het tijdverlies.

Minder vlot dan de proviandhaalders, bewogen zich de sjouwerlieden. Geen wonder! Wat een vrachten hadden die te verzetten, en dat nog wel tegen de helling van den heuvel op. Takjes, wel twintigmaal langer dan zij zelf waren, hielden ze tusschen de stevige kaken geklemd en torsten zij omhoog. Sommigen hadden dennenaalden vastgegrepen bij het uiterste puntje, recht vooruit piekend als — naar verhouding — reusachtige heipalen. Onversaagd ging het daarmee over en dwars door alles heen. Was de last groter, dan paktten er een paar meer mee aan. Soms scheen het wel eens aan goed-overlegde medewerking te ontbreken, als twee al hun krachten inspanden om het vrachtje naar huis te brengen, en een derde uit alle macht in tegen-gestelde richting trok (fig. 1). Maar 't slot was toch altijd, dat het kwam waar 't wezen moest.

Naast al dit bedrijvig gedoe van heen en weer loopende mieren — in zich zelf gekeerd als bezige mannen, die geheel vervuld zijn van een bepaald doel en er al hun zinnen op gezet hebben, om dat te bereiken — trof het mij, dat ter weerszijden van dezen verkeersstroom zich tal van mieren bewogen, die zoo'n beetje heen en weer drentelden, af en toe dezen of genen voorbijganger eens met de sprieten op den rug klopten, maar niet iets bepaalds te doen schenen te hebben. Je zou zoo zeggen, dat ze met hun handen in de broekzakken liepen te flaneeren

Fig. 1.

en hoogstens eenig opzichterswerk verrichtten of als welwillende voorbijgangers deze of gene werkmier, die van den engen weg dreigde af te dwalen, terecht wezen. Maar nauwelijks werd door een of andere oorzaak het verkeer verstoord, of diezelfde boemelaars veranderden in de meest onverschrokken handhavers van orde en recht, die men zich denken kan. Als ik het waagde met een stokje de proviandhaalders lastig te vallen, dan onttrokken dezen zich zoo goed zij konden aan het ongemak en vervolgden

zoo spoedig mogelijk hun weg. Maar oogenblikkelijk stelden zich alle Flanor's uit den omtrek te weer. Het borststuk schuin omhoog gericht, het achterlijf naar voren gebogen, de kaken wijd geopend, sloegen zij met de sprieten in de lucht, krijgshaftig en strijd-lustig (fig. 2). Bewoog ik het stokje nogmaals, dan

Boschmier in vechthouding (10 maal verg.)

Fig. 2.

drongen zij er oversaagd op af, beten er in, klommen er op en trachtten den rustverstoorder te verdrijven door hem met mierenzuur te bespuiten. Nog geruimen tijd nadat ik het stokje had weg genomen, bleef het in de buurt onrustig en beklommen de opzichters de naastbijstaande grassprietten, om nog eens ter dege uit te kijken.

En dat aantrekkelijke volkje moest ik nu te lijf. Maar er was niets aan te doen: men kan ook van het goede te veel hebben.

Het nest had geen bovenbouw. Aangelegd als het was op een tamelijk steile helling, zou de regen dien toch weggespoeld hebben. Maar de ondergrondsche gangen hadden groote uitgestrektheid en diepte. Een ongeloofelijke hoeveelheid half vergane ruigte moest eerst worden uitgegraven vóór ik aan het broed kwam. Het scheen wel dat alles leefde. Een doordringende reuk van mierenzuur was duidelijk waarneembaar.

Toen ik het broed, dat twee schop diep lag, had blootgelegd, wierp ik er een takkebosch op en stak den brand er in. Groot was de ontsteltenis van het mierenvolkje. Zij naderden het vuur zoo dicht als hun mogelijk was, liepen zoo ver zij konden tegen de brandende takken op en stelden zich te weer als wanhopigen. De voedsters hadden zich zooveel mogelijk van larven en poppen meester gemaakt en brachten deze op schaduwrijke plekken, onder steenen en blaren, in veiligheid. De proviandhaalders en sjouwerlieden lieten verschrikt hun vrachtjes in den steek en trachtten mee het kroost te redden in ware doodsverachting. Een levensgevaarlijk gedrang ontstond in de beneden-uitgangen van het nest, waar hals over kop alles wat leven had en hulp-behoevend was, werd uitgedragen. Nooit bleek treffender de algeheele wegcijfering van eigen wel-

zijn. Het kroost was alles en het eenige waar't omging.

Toen het vuur was uitgebrand, dekte ik de kuil met aarde toe om de heete sintels hun gloed te doen bewaren. De avond viel....

Den volgenden ochtend ging ik eens kijken hoe het er mee stond. Het verkeer langs den grooten colonne-weg was druk als te voren. Het leek wel alsof er niets gebeurd was. In den omtrek van het uitgebrande nest krioelde het van mieren. Tal van larven en poppen, die gespaard gebleven waren, werden weggedragen. Van alle zijden hadden de mieren getracht, de bedolven broedkamers te bereiken. Zoodra de bodem voldoende afgekoeld was, waren zij met graafwerk begonnen, en in het door mij blootgelegde gedeelte waren reeds eenige gangen geopend. Onverdroten gingen de grondwerkers af en aan, telkens in een opening verdwijnend en na een poosje terugkeerend met een zandkorrel tusschen de kaken, die op een paar handbreedten afstands werd neergelegd. Af en aan liepen zij, onvermoeid af en aan. Een handvol zand, vlak uitgespreid over den omtrek, kenbaar aan het droog-korrelig voorkomen, legde getuigenis af voor hun noeste vlijt.

In de nabijheid van het nest was de groote verkeersweg niet goed meer te onderkennen. De mieren verspreidden zich in verschillende richtingen en waren in het gras niet te volgen. Eerst een paar dagen later ontdekte ik hier en daar eenige nieuwe nederzettingen op eenige meters afstand van het verbrande nest. Ik begreep, dat ik deze moest verstoren, wilde ik mijn werk niet ten halve doen. Maar het ging niet aan overal een vuurtje te stoken: dan was er heel wat groen hout mee verbrand. Dus nam ik mijn toevlucht tot carbolineum. Met een bloemenspuitje besproeide ik den omtrek met het bijtend vocht, en elke plek waar ik een nederzetting ontdekte gaf ik een extra beurt.

Maar de boschmieren gaven het niet gewonnen. Wat deerde hun 't verlies van die enkele honderden, daar zij toch te beschikken hadden over ongetelde legioenen!

Op zekeren dag deed ik een verschrikkelijke ontdekking. De mieren maakten aanstalten om zich op nieuw te gaan nestelen onder den vloer van de hut! Ik had daar geen erg in gehad en mijn aandacht meer bepaald tot den voet van den heuvel, waar nieuwe nederzettingen dreigden te komen. Maar blijkbaar was de hut al eenigen tijd bewoond, want er was al heel wat aarde uitgegraven en tal van takjes lagen nabij de reten en openingen in plint en vloer om de timmerlieden te dienen tot stutten van de mijngangen. Van alle kanten werden nog larven en poppen aangedragen en ik begreep dat een spoedig en krachtig optreden noodig zou zijn, wilde ik niet gezet worden voor een herhaling van het drama van eenige jaren geleden. Ik spoot dus alle reten en gaatjes in met carbolineum en

besproeide den vloer er mee. Dat deed de mieren terugdeinzen, ofschoon zij telkens weer probeerden of zij konden doordringen, want er zat broed onder den vloer en dat moest tot elken prijs geholpen

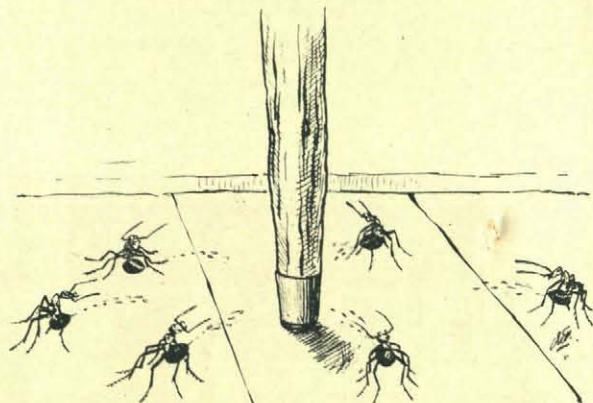

Fig. 3.

worden. En zij zetten door, de heldhaftige dieren. In de volgende dagen trof ik ze telkens weer aan op andere plaatsen: tot zelfs onder de steenen rollaag door trachten zij hun doel te bereiken. Hoe stelden zij zich te weer als ik de hut betrad. Als versteend zaten zij terstond in de karakteristieke afwerende houding. Meermalen stiet ik, stilletjes genaderd zijnde, met mijn wandelstok op den plankenvloer. Terstond stelden de nabijzijnde mieren zich dan in postuur, de roode lijven opgeheven, de kaken vervaarlijk wijd opengesperd, de sprieten in heftig slaande beweging, de achterlijven allen naar den stok gericht en op den geverfden vloer waren duidelijk de spatjes van het mierenzuur te zien, dat zij hadden uitgespoten (fig. 3). Hun waakzaamheid was tot het uiterste gespannen, want zelfs als ik op de hurken zittend met uitgestoken vinger tot hen naderde, namen zij de gevechtshouding aan en volgden met de dreigende achterlijven elke beweging, die ik met mijn wijsvinger maakte.

Het scheen wel, dat ik het betwiste terrein ten slotte zou behouden. De aanvoer van bouwmaterialen naar de hut werd althans gestaakt. Larven en poppen zag ik niet meer aandragen. Toch ontdekte ik telkens weer pogingen om onder den vloer binnen te treden, en ik besloot één reetje vrij te laten om eens te zien wat er verder zou gebeuren. Daar was trouw bezoek, ofschoon er geen proviand werd aangevoerd. Ik begreep dat het voedsters waren om de poppen te verzorgen.

Toen deed ik een — voor mij — nieuwe waarneming. Ik zag verscheidene mieren hun kameraden wegdragen (fig. 4) en meende dat zij die een eervolle begrafenis bezorgden op heel wat eenvoudiger

Fig. 4.

wijze dan wij, menschen, dat plegen te doen. Het waren zeker slachtoffers van mijn carbolineum, dacht ik, en om er eens een van nabij te zien, ving ik een exemplaar op. Tot mijn grootste verbazing had ik eensklaps twee levende mieren tusschen mijn vingers: een groote en een kleinere. Van begraven geen sprake! Oplettend toezien bij het reetje in den vloer, zag ik af en toe een mier zich naar buiten werken, die een jonggeborene voorzichtig wegdroeg! Een week later was het mierenbezoek aan de hut geheel gestaakt. De laatste der geredde poppen was zeker uitgekomen.

Hoe fel mijn vervolging ook is geweest, ik heb toch mijn doel niet bereikt. Uit de verstrooiing heeft zich weer een kolonie gevormd, nu op den top van den heuvel achter de hut. Ik heb ze laten begaan, begrijpend dat ik in den zomer toch de duizenden niet treffen kon, die de jachtvelden afloopen, het vee verzorgen of bouwmaterialen aanvoeren. De tallooze doorgebeten pophuidjes, die ik onlangs in de nabijheid van het nieuwe nest zag liggen, gaven mij de overtuiging dat de schrik hen niet met onvruchtbaarheid heeft geslagen. Als zij zich maar een beetje wisten te matigen, zou ik zeker nooit één daad van vijandschap bedrijven tegen deze meest aantrekkelijke van alle insecten.

Bussum, Sept. 1904.

H. N. de F.

TUSSILAGO FARFARA L.

(Klein Hoefblad.)

Neen, ik houd niet van de bloembollenvelden; ze maken op mijn oog denzelfden indruk als bijvoorbeeld een bouquet kunstbloemen, die, hoe

natuurlijk ook, toch steeds iets gemaakts hebben. De rechtehoekige verschillend gekleurde velden, zoo uiterst regelmatig naast elkaar liggend, zijn wel aardig om eens gezien te hebben, maar om nu in 't voorjaar tegen je kennissen te zeggen: „Jongens, heb je de bloembollenvelden bij Haarlem wel eens gezien? Neen? Nu dan moet je er heen. Prachtig hoor!” Och, zie je, daar voor zijn ze me veel te weinig natuurlijk.

En dan die prentbriefkaarten met rood, geel, wit etc. naast elkaar, liefst zoo ordinair mogelijk van kleur; ze zijn bepaald kwetsend voor je schoonheidsgevoel, maken een goedkoop indruk. En waar schilders dit minder gelukkig

onderwerp als doel van hunne artistieke uitingen kozen, nog nooit zag ik iets, in dat genre gewrocht, dat me prettig aandeed. Hoogstens van een van m'n kennissen een: „Zoo is 't wel, maar mooi is toch anders.”

De eenige, die nog mooi doet door kleur, is de Crocuscultuur. Prachtig harmonieeren 't paars, lila,

• KLEIN • HOEFBLAD •